УДК 378.147 DOI:10.30977/BUL.2219-5548.2018.80.0.12

РЕАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Саєнко Н.В., ХНАДУ

Анотація. *Проаналізовано та систематизовано засоби реалізації творчого потенціалу студентів технічних університетів у процесі вивчення іноземних мов як умови формування їх професійної компетентності та підвищення конкурентоспроможності. Схарактеризовано педагогічну технологію розвитку творчої активності у навчальній та позааудиторній діяльності.*

Ключові слова: *творчий потенціал, розвиток, студенти технічних вишів, іноземна мова.*

Вступ

Однією з важливих складових вирішення завдання підготовки творчих та ефективних інженерів, здатних робити нові відкриття й винаходи, є розвиток креативного мислення у студентів. Як умова професійних досягнень, креативність у сучасному суспільстві є також одним із найважливіших чинників успішності людини, і в переліку вимог до фахівців-претендентів на вакантні посади практично завжди відзначається вміння творчо підходити до розв'язання різного роду нестандартних ситуацій у професійній діяльності. Крім того, в сучасних умовах кожному фахівцю доводиться бути конкурентоспроможним у сфері своєї діяльності. Під конкурентоспроможністю розуміють не лише спрямованість особистості на врахування мінливих обставин життя, підвищення продуктивності праці та прояв її ділових якостей, але й, перш за все, здатність людини постійно вносити у свою діяльність нове, оригінальне, працювати в режимі пошуку [2].

Технічний університет має навчити майбутнього фахівця застосовувати весь арсенал сучасних наукових методів для досягнення необхідних результатів у конкретній сфері, легко адаптуючись при цьому до умов, які змінюються. Щоб одержати гідну роботу, молодій людині слід продемонструвати повне й живе знання того, що і як робиться прямо зараз в обраній нею галузі діяльності. Щоб зберегти це робоче місце через кілька років після закінчення університету, фахівцю необхідно бути фундаментально освіченим для того, щоб на цьому фундаменті вміти конструювати будинок нового конкретного знання відповідно до вимог дня.

В останні роки просте інформування студентів про ті або інші явища дійсності стало недостатнім для підготовки фахівців, відбувається поступовий відхід від знаннєвої парадигми освіти, в усьому світі спостерігається процес переосмислення цілей і результатів освіти з позицій компетентнісного підходу.

Під компетентністю зазвичай розуміють певну інтегральну здатність вирішувати конкретні проблеми, що виникають у різних сферах життя. Така здатність, звичайно ж, передбачає наявність знань, але потрібно не стільки мати у своєму розпорядженні саме знання, скільки володіти певними особистісними характеристиками, щоб у потрібний момент ухвалити потрібне рішення. У цьому сенсі компетентнісна модель освіти, на думку її розробників, відрізняється від знаннєвої приблизно так само, як знайомство з правилами шахової гри від самого уміння грати [1]. Питанням професійної компетентності в останні роки приділяється значна увага, з метою винайдення завершеної теорії формування фахівця-професіонала, тому вони стали предметом пильної уваги психологічної й педагогічної науки (А. Маркова, О. Коваленко, М. Лазарєв, Ю. Нагірний, О. Романовський та ін.).

Наприклад, співвідносячи професіоналізм із різними аспектами зрілості фахівця, А. Маркова виділяє чотири види професійної компетентності: 1) спеціальна компетентність характеризує володіння діяльністю на високому професійному рівні; 2) соціальна професійна компетентність характеризує володіння способами спільної професійної діяльності та співробітництва; 3) особистісна професійна компетентність характеризує володіння способами самовираження й саморо-

звитку; 4) індивідуальна професійна компетентність характеризує володіння прийомами саморегуляції, готовність до професійного росту, несхильність до професійного старіння, наявність стійкої професійної мотивації [4].

Упоратися із професійними обов'язками, які ускладнюються, інженеру майбутнього допоможуть сучасні знання. Вагомою допомогою для нього стануть сучасні теоретичні та прикладні розробки інженерних проблем, які стають досяжними лише за умови знання фахівцем іноземної, у першу чергу, англійської мови. Володіння іноземною мовою слід розглядати не лише як частину гуманітарної освіти інженера – на сьогодні вона є неодмінною умовою входження спеціаліста у світову спільноту.

На запитання, які знання потрібні сучасному інженеру, респонденти – студенти технічного вишу – відповіли, що, по-перше, спеціальні; по-друге, знання основ техніки й технологічних процесів; по-третє, англійської мови як способу отримання сучасної інформації про новини науки у своїй галузі, а також для спілкування з іноземцями вдома та під час ділових і туристичних подорожей.

Керівники підприємств також висувають як основну вимогу до майбутнього працівника, окрім достатньої спеціальної підготовки, знання іноземних мов. Це додаткове свідчення все більш зростаючої ролі іноземної мови, зокрема англійської, володіння якою є одним із головних складників підготовки повноцінного фахівця, спроможного не лише грамотно і вчасно вирішувати виробничі завдання, але і здатного швидко адаптуватися в сучасному світі глобальних змін.

Одним із напрямів підготовки такого фахівця може виступати розвиток творчої активності студентів як у процесі вивчення спеціальних, так і загальноосвітніх дисциплін, включаючи іноземну мову.

Аналіз публікацій

Питанням творчості, креативності у психологічному аспекті присвятили свої роботи А. Єнін [2], А. Маркова [4], В. Тигров [8]; педагогічні проблеми розвитку творчої компетентності вивчали О. Пометун [7], Н. Яремчук [9]. Питання розвитку творчості під час вивчення іноземної мови розглядали І. Кукуленко-Лук'янець [3], Т. Остафійчук [5]. Проте ця проблема все ще залишається недостатньо дослідженою стосовно студентів нелінгвістичних спеціальностей.

Поняття «креативність» як психологічний термін набуло значення на початку 50-х років XX століття завдяки Дж. Гілфорду, який ототожнив креативність і творче мислення. На сьогодні існує велика кількість визначень креативності. Найчастіше її розглядають як загальну характеристику особистості, що впливає на творчу продуктивність незалежно від сфери прояву особистісної активності. Хоча більш вдалим видається визначення креативності як здатності людини до генерування нових і цінних досягнень, яка як риса характеру відноситься до особистості людини, а не до характеристик творчого продукту.

Творчість як діяльність людини найтіснішим чином пов'язана з наявністю у неї певних якостей. На думку деяких дослідників (В. Андрєєва, Л. Попов), соціально значущою якістю особистості в наш час є критичність мислення суб'єкта діяльності. Ця якість особистості формується у спеціальних навчальних ситуаціях, що вимагають рецензування, оцінки, висловлювання особистої думки.

Більшість зарубіжних учених (Дж. Гілфорд, А. Кестлер, Б. Олмо, А. Осборн, С. Парне та ін.) стверджують, що творче мислення необхідно розвивати в людині зі шкільної лави, потрібно постійно шукати такі ефективні методи, які спонукали б її до активного творчого мислення, змушували проявляти гнучкість суджень, уяву, впливали на прагнення генерувати ідеї, шукати альтернативні рішення.

Ряд досліджень присвячено висвітленню способів розвитку творчої активності. У роботах Ж. Берре, А. Бодо, Ж. Дрюель та ін. розглядаються такі методи розвитку творчих здібностей, як метод мозкового штурму, синектики, ділові ігри, конференції тощо. Особлива увага приділяється евристичним методам з опорою на проблемне навчання.

Мета і постановка завдання

Метою статті є аналіз та систематизація способів реалізації творчого потенціалу студентів технічних університетів у процесі вивчення іноземних мов як умови формування їх професійної компетентності та підвищення конкурентоспроможності.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати наявні підходи до формування творчих здібностей студентів технічних вишів; визначити напрями реалізації творчого потенціалу майбутніх інженерів; запропонувати форми і методи формування творчої активності студентів технічних спеціальностей під час вивчення іноземної мови.

Технологія стимулювання творчої активності студентів у процесі вивчення іноземних мов

У наш час існує обмежена кількість системних досліджень щодо розвитку креативних здібностей у процесі вивчення іноземних мов. Враховуючи безсумнівну значущість таких досліджень, необхідно відзначити, що вони багато в чому носять теоретико-методологічний характер, тоді як практика роботи сучасної вищої школи відчуває гостру потребу в конкретних технологіях творчого розвитку студентів в умовах особистісно орієнтованого навчання.

Розвиток креативності особистості залежить, перш за все, від того, в якому середовищі вона формувалася і наскільки оточення підтримувало розвиток творчої індивідуальності. Завдання забезпечення такого середовища під час вивчення іноземної мови полягає у створенні адекватних, спеціально організованих умов розвитку творчої активності із застосуванням необхідних форм, методів і засобів організації занять і позааудиторної діяльності.

Розвиток креативності є суто індивідуальним для кожного студента. Вважається, що здатність до креативності властива кожній людині, але вплив середовища, в якому вона знаходиться, навчається, виховується, наявність безлічі заборон, соціальні шаблони можуть викликати блокування творчих здібностей. А це означає необхідність позитивного поштовху для кожної особистості, з метою розкриття й розвитку творчих здібностей, необхідність звільнення людини від психологічних комплексів. Розвиток творчого мислення означає формування і вдосконалення розумових операцій: аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення, класифікації, планування, абстрагування. Молода людина повинна оволодіти такими особливостями мислення, як критичність, глибина, гнучкість, широта, швидкість і варіативність. Велике значення має вміння абстрагуватися від того, що вже відомо й раніше мало позитивний результат [9].

Спираючись на дослідження Т. Остафійчук [5], серед специфічних принципів підготовки творчих інженерів, які нерозривно пов'язані із загальнодидактичними, виділяємо такі:

1) принцип організації пошуково-евристичного мікросередовища, тобто створення у процесі тренінгу специфічної ситуації, яка забезпечує учасників потребою пошуку засобів виконання професійних завдань. Саме завдяки кваліфікованому конструюванню вправ для тренінгу креативності така функція дозволяє підвищити значущість творчих рішень;

2) принцип вільного вибору й безоцінних суджень передбачає розуміння творчості як здатності висловлювати своє особливе неповторне ставлення до матеріалу, коли викладач надає кожному студенту свободу вибору і можливість проявляти творчий підхід у справі, а свобода вибору передбачає право на помилку;

3) принцип навчальних проблемних ситуацій, який підтверджує, що навчальні проблемні ситуації сприяють формуванню і закріпленню креативних умінь, викликають потребу долати труднощі;

4) принцип послідовності логічної та евристичної діяльності, який застосовується для того, щоб в учасників тренінгу креативності не формувався стереотип виконання одноманітної роботи за конкретними правилами.

Основними формами і методами педагогічної технології розвитку творчої активності студентів у масштабах університету будь-якого профілю вважаємо такі: спеціально організована інтерактивна, проектна та творча діяльність; тренінги розвитку творчості; майстер-класи розвитку творчої обдарованості; навчальні семінари з кейс-методу; мережева взаємодія; науково-дослідна робота студентів; конкурси, фестивалі, науково-практичні конференції; студентське самоврядування; підготовка керівників вишів, професорсько-викладацького складу, зокрема кураторів навчальних груп, до діяльності з розвитку творчої обдарованості особистості.

Формування творчих можливостей студентів технічних вишів доцільно здійснювати за такими напрямами:

1. Посилення ціннісно-орієнтовних, перетворювальних, комунікативних, естетичних компонентів освітнього процесу за рахунок введення дослідних практикумів, залучення до гуртків технічної творчості, застосування тренінгів, ділових ігор, ігрового імітаційного моделювання та інших активних форм навчальних занять і позааудиторних заходів, виконання міждисциплінарних проектних робіт, розвитку комп'ютерної творчості.

2. Проведення занять за додатковою освітньою програмою «Раціоналізатор – винахідник – підприємець».

3. Організація проектної діяльності у формі особистісно орієнтованих, групових і колективних завдань із конструювання реальних виробів на базі інноваційних молодіжних об'єднань.

4. Підтримка ініціатив студентів у формі консультацій викладачів вишу, фахівців-виробничників із розробки програм індивідуального творчого саморозвитку, зі створення соціально значущих конструкторських проектів, їх оформлення та реалізації в умовах промислового підприємства [8].

На сьогодні в літературі описано декілька десятків методів, здатних, на думку їх розробників, ефективно впливати на творчу активність людини. У зарубіжній літературі найбільш поширеними методами активізації та стимуляції творчого мислення є «мозковий штурм» (А. Осборн) і «синектика» (У. Гордон). В основу цих методів покладено вимогу відмови від будь-якої критики при висуванні гіпотез і перевтілення себе в певну частину вирішуваної проблеми.

У практиці винахідницької діяльності стали популярними спеціальні методи, які отримали всебічне теоретичне обґрунтування: «алгоритм розв'язання винахідницьких задач» (Г. Альтшуллер), «гірлянди асоціацій», «стратегія семиразового пошуку» (Я. Буш).

Викладач іноземної мови, за наявності відповідних умов, може звертатися до найрізноманітніших форм роботи, які допоможуть у розвитку креативних можливостей і відповідної орієнтації на творче самовдосконалення студентів. Так, наприклад, особливого значення сьогодні набувають: розробка комп'ютерних презентацій, створення відео роликів для реалізації творчих завдань, широке використання наочного матеріалу, проведення занять у формі «круглого столу», використання проектної методики, вирішення проблемних ситуацій. Досить практичними й корисними методами можуть бути: метод абсурду, який полягає в тому, що студентам навмисно пропонується завдання, яке не має рішення; метод ситуативної драматизації, що полягає у введенні певних змін у хід роботи; метод інформаційної перенасиченості, оснований на свідомому включенні зайвої інформації у вихідну умову завдання; метод раптових заборон, що полягає у забороні використання певних засобів на тому чи іншому етапі роботи; метод рольової гри тощо [7]. Ще один метод – метод тимчасових обмежень – спрямований на вивчення особливостей розумової діяльності в умовах, близьких до екстремальних. За умови обмеження часу суб'єкт намагається знайти найбільш простий і відомий йому шлях вирішення проблеми. Метод швидкісного ескізування передбачає вирішення завдань з використанням ескізів, малюнків, схем, креслень тощо і дає можливість проаналізувати процес розуміння, рівень сформованості образних уявлень, показники знань і попередній досвід [6].

Як засіб активізації креативного потенціалу суб'єкта можна використовувати віршовані переклади оригінальних творів поетів, які називають «креативні віршовані переклади». Особистісної орієнтації такий вид роботи набуває тоді, коли перед студентами ставиться завдання зробити віршований переклад, відтворивши власні внутрішні переживання, зумовлені твором [3].

Можна запропонувати вправи для підвищення швидкості творчої активності. Швидкість – це легкість генерування ідей. Вправи для швидкості зазвичай бувають простими й вимагають, щоб студенти записали максимально можливу кількість ідей за короткий час, зазвичай за одну-дві хвилини. Один із прикладів: вибрати звичайний об'єкт і перелічити всі можливі варіанти його використання, які можна придумати протягом цього часу. Ще один приклад: взяти нестандартну ситуацію й описати всі її наслідки, які тільки можна уявити; скажімо, що трапиться, якщо ви якось прокинетеся вранці, а все, пов'язане з електрикою, перестане працювати? Цю вправу називають «Що, якби ...», вона є корисною тим, що дозволяє вийти за звичні рамки й не обмежуватися традиційними уявленнями. На обговорення виносяться теми, які стимулюють роботу думки, наприклад: Що, якби люди вели нічний спосіб життя? Що, якби ми вміли літати? Що, якби ми всі могли читати чужі думки?

У цих вправах також проявляється гнучкість мислення. Чим глибшими є ідеї студентів, тим більш винахідливим стає їхнє мислення.

Типовим прикладом техніки продукування ідей служить «мозковий штурм», індивідуальний або груповий, коли від учасників вимагається генерувати якнайбільше різних рішень.

Ще один метод – «Потік свідомості» – полягає в тому, щоб дозволити розуму «мандрувати», навмисно його не спрямовуючи. Студент називає перше, що спадає на думку у відповідь на слово, символ, ідею або кар-

тинку, що ініціюють процес творчості, потім використовує це як «спусковий механізм», швидко повторюючи процес знову і знову, щоб створити потік асоціацій.

Для розвитку дівергентних здібностей студентам пропонується знайти максимальну кількість варіантів використання звичайних предметів, наприклад, цегли, цеберки, мотузки, ящика або рушника.

Вправа «Удосконалення» схожа на попередню: студентам пропонується знайти шляхи вдосконалення звичайних предметів, таких як електричний тостер, садова лопата або чайна чашка. Можна розширити межі вправи, запропонувавши рекомендації щодо вдосконалення таких систем, як мережі залізних або автомобільних доріг, а також судових або поштових установ.

Можливість створення ситуацій, що спонукають до творчого мислення, може бути використана під час роботи з художніми, неспеціалізованими текстами англійською мовою.

Відбираючи художні твори, ми обрали такий жанр, як коротке оповідання, оскільки це невеликий за обсягом завершений твір, який має свою інтригу і тому читається швидко й з інтересом. Коротке оповідання розглядаємо як змістовну, комунікативну, емоційну базу для розвитку не тільки вмінь усного спонтанного мовлення, а й аналізу соціальної ситуації та моральної поведінки героїв. Крім того, оповідання часто містять багато діалогів, які служать еталоном мовленнєвих зразків, що використовуються носіями мови.

Студенти вчаться висловлювати свої думки, ґрунтуючись на змісті літературного твору. Дуже ефективним у цьому випадку є метод «Mind-mapping» (уявне моделювання). Цей метод, запропонований Т. Бузаном, допомагає студентам узагальнювати свої думки відносно змісту прочитаного й розвивати уявне моделювання, емпатію. Такий підхід до змісту тексту дозволяє реконструювати розповідь після аналізу, уявляючи узагальнену картину оповідання, й дати особисту оцінку подіям оповідання. Завдання до тексту можуть бути такі, як оцінювання, відбір, комбінування, модифікація, доповнення, написання твору, виступ з усною доповіддю, а це все вже вияви творчості.

Також студенти з ентузіазмом беруть участь у конкурсах на написання власних есе на різні суспільні та духовно-етичні теми, наприклад, «Велике в мистецтві», «Уміння знаходити друзів», «Україна на шляху до демократії: підсумки й уроки», «Особистості в історії: герої та антигерої», «Світ майбутнього: яким я його бачу» тощо.

Значні можливості у вихованні творчо активної особистості має позанавчальна діяльність, яка створює умови для різних видів творчості (художньої, інтелектуальної, соціальної), прояву та розвитку якостей творчо активної особистості. У той же час, позанавчальна діяльність в освітніх установах часто має локальну, вузьку спрямованість (переважно пізнавальну або дозвільну), не є самоорганізованою системною практикою, що створює нові зразки ціннісної творчої взаємодії педагогів і студентів.

Позанавчальна діяльність характеризується багатофункціональністю, широким спектром впливу на особистість студента. Варіативність і універсальність методик позанавчальної діяльності дозволяють використовувати їх на різних вікових етапах становлення особистості з урахуванням її можливостей та етапах становлення колективу з урахуванням його мобільності, статусу, вікових особливостей, ступеня згуртованості тощо (А. Караковський, І. Мар'єнко, Ю. Сокольніков та ін.). А можливість вільного вибору студентами видів діяльності, які обумовлюють домінанти в їхньому розвитку, сприяє їх самореалізації, керуючись при цьому принципами добровільності, інтересу, доступності, самостійності тощо [2].

Висновки

Основною умовою реалізації творчого потенціалу студентів є їхнє систематичне залучення до творчої діяльності, формування готовності до неї, що стає можливим завдяки спеціальній організації навчання та створенню відповідного середовища, стимулюючого молодь до творчої діяльності.

У зв'язку з цим вкрай важливим є формування у суб'єкта позитивної мотивації, стійкого пізнавального інтересу, а також тих властивостей мислення, від яких безпосередньо залежить розвиток навичок вирішення творчих завдань і нестандартних ситуацій, що в майбутньому забезпечить конкурентоспроможність фахівця.

Запорукою успішної реалізації творчого потенціалу студентів є систематичність використання різноманіття форм і методів стимулювання творчої активності у процесі викладання різних навчальних дисциплін і в позанавчальний час. Дисципліна «Іноземна мова» надає значні додаткові ресурси для розвитку креативності, орієнтуючись, як і інші

дисципліни гуманітарного циклу, на розвиток особистісних характеристик індивіда.

Література

1. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8–14.
2. Енин А. В. Система воспитания творчески активной личности учащихся во внеклассной деятельности : автореф. дис. на соискание учен. степени докт. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / А.В. Енин. – Воронеж, 2010. – 44 с.
3. Кукуленко-Лук'янець І. В. Особистісно-креативний підхід у навчанні іноземної мови : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / І. В. Кукуленко-Лук'янець. – Черкаси : Видавець Ю. А. Чабаненко, 2004. – 210 с.
4. Маркова А. К. Психология профессионализма : пособ. / Аэлита Капитоновна Маркова. – М. : Знание, 1996. – 312 с.
5. Остафійчук Т. Методологічні засади психологічного тренінгу педагогічної креативності викладачів-лінгвістів / Т. Остафійчук // Вісник Академії управління МВС. – 2009. – № 1. – С. 128–137.
6. Павелків Р. В. Загальна психологія : підручник для вузів / Роман Володимирович Павелків. – К.: Кондор, 2009. – 570 с.
7. Пометун О. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.П.Н., 2002. – 136 с.
8. Тигров В. П. Формирование творческих возможностей учащегося в процессе технологического образования : автореф. дис. на соискание учен. степени докт. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / В. П. Тигров. – Тамбов, 2009. – 43 с.
9. Яремчук Н. Педагогічна творчість як складова професійно-педагогічної культури викладача вищої школи / Н. Яремчук / Вісник Львівського ун-ту. Серія : Педагогіка. – 2009. – Вип. 25 (Ч. 1). – С. 242–249.

References

1. Bolotov, V.A., Serikov, V.V. (2003). Kompetentnostnaya model : ot idei k obrazovatelnoy programme [Competence model : from the idea to the education programme]. *Pedagogika - Pedagogy*, 10, 8-14 [in Russian].
2. Enin, A. V. (2010). *Sistema vospitaniya tvorcheski aktivnoy lichnosti uchaschihsya vo vneklassnoy deyatelnosti* [*The system of educating a creatively active personality in the process of extracurricular activity*]. Extended abstract of candidates thesis. Voroneg [in Russian].
3. Kukulenko-Luk'yanets, I. V. (2004). *Osobistisno-kreativniy pidhid u navchanni inozemnoyi movi* [*Personal and creative approach in teaching a foreign language*] Cherkasi: Vidavets Yu. A. Chabanenko [in Russian].
4. Markova, A. K. (1996). *Psihologiya professionalizma* [*Psychology of professionalism*]. Moscow: Znanie [in Russian].
5. Ostafiychuk, T. (2009). Metodologichni zasadi psihologichnogo treningu pedagogichnoyi kreativnosti vikladachiv-lingvistiv [Methodological basics of psychological training of the language teachers' pedagogical creativity]. *Visnik Akademiyi upravlinnya MVS - Bulletin of Academy of Management*, 1, 128-137 [in Ukrainian].
6. Pavelkiv, R. V. (2009). *Zagalna psihologiya* [*General psychology*]. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
7. Pometun, O., Pirozhenko, L. (2002). *Interaktivni tehnologiyi navchannya: teoriya, praktika, dosvid* [*Interactive teaching technologies: theory, practicl, experience*]. Kyiv: A.P.N. [in Ukrainian].
8. Tigrov, V. P. (2009). *Formirovanie tvorcheskih vozmozhnostey uchaschegosya v protsesse tehnologicheskogo obrazovaniya* [*Developing the student's creative possibilities in the process of technological education*]. Extended abstract of candidates thesis. Tambov [in Russian].
9. Yaremchuk, N. (2009). Pedagogichna tvorchist yak skladova profesiyno-pedagogichnoyi kulturi vikladacha vischoyi shkoli [Pedagogical creativity as a component of professional and pedagogical culture of the higher school teacher]. *Visnik Lvivskogo un-tu. Seriya: Pedagogika - Bulletin of Lviv University, Series Pedagogy*, 25 (1), 242-249 [in Ukrainian].

Саєнко Наталія Віталіївна, д.п.н., проф., кафедра іноземних мов, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, вул. Ярослава Мудрого, 25, Харків, 61002, Україна, +380577073721, saienkonv@ukr.net

REALIZATION OF THE STUDENTS' CREATIVE POTENTIAL AS A CONDITION OF FORMING COMPETITIVE SPECIALISTS

Saienko N., KhNAHU

Abstract. Problem. *Development of creative abilities is one of the major problems of future engineers' training as they provide for innovative activity, solving nonstandard professional situations, competitiveness. They are widely considered as a component of the future specialists' professional competence. At present higher educational institutions almost lack systematized technologies to develop students' creativity. The problem is also insufficiently studied for teaching foreign languages at technical universities.* ***Goal.*** *The article aims at analyzing and systematizing methods of realization of the technical university students' creative potential in the course of leaning foreign languages and extracurricular activities in foreign languages.* ***Methodology.*** *The specific principles of training creative engineers are singled out. The major forms and methods of developing the creative activity of specialists of any profile are identified, among them being students' scientific and research work, contests, conferences, project method, case-studies, trainings in creativity, etc. The leading ways of training creative engineers that provide for developing students' engineering thinking are outlined. They include students' technical societies, simulation games, workshops in rationalization activity, etc.* ***Results.*** *The methods to be used during teaching foreign languages are described in detail. Besides traditional brainstorming, synectics, project work, etc. they include designing computer presentations and video clips, round-table discussions, method of absurd, method of free associations, translation of original verses, contests of essays, mind-mapping based on fiction, etc.* ***Originality.*** *Methods that can be used for developing students' creativity and engineering thinking while teaching foreign languages are analyzed and systematized.* ***Practical value.*** *The technology described can be used at technical universities to enhance students' creative abilities and, hence, their professional competence and competitiveness.*

Key words: *creative potential, development, technical university students, foreign language.*

РЕАЛИЗАЦИЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА СТУДЕНТОВ КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНОСПОСОБНЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Саенко Н. В., ХНАДУ

Аннотация. *Проанализированы и систематизированы средства реализации творческого потенциала студентов технических университетов при изучении иностранных языков как условия формирования их профессиональной компетентности и повышения конкурентоспособности. Охарактеризована педагогическая технология развития творческой активности в процессе учебной и внеаудиторной деятельности.*

Ключевые слова: *творческий потенциал, развитие, студенты технических вузов, иностранный язык.*